

Regions / A. Rodríguez-Pose, F. Comptour // Department of European economic studies, 2011. – 40 p.

16. Sharma S. Agro-based Clusters: A Tool for Competitiveness of Indian Agriculture in the ERA of Globalisation / Sharma S. // Global Journal of Finance and Management. – 2014. – Vol.6(8). – pp. 713-718.

17. Theus F. Agricultural Clusters Thematic Note 4 / F. Theus, D. Zeng. – In: Agricultural Innovation Systems. An Investment Sourcebook / The World Bank, 2012. – pp. 396-405.

18. Value chains and the cluster approach transforming relationships to increase competitiveness and focus on end markets / microREPORT №148. – USAID, 2008. – 16 p.

19. Zeng D. Building Engines for Economic Growth and Competitiveness in China: Experience with Special Economic Zones and Industrial Clusters / D. Zeng. – Washington DC: World Bank, 2010. – 260 p.

Готра В.В. Необходимость и преимущества формирования инновационных кластеров в современной экономике

В статье обоснована необходимость формирования инновационных кластеров в сфере АПК на основе классификации факторов аграрной экологической системы. Базируясь на обобщении результатов современных теоретико-аналитических и эмпирических исследований, определены основные преимущества функционирования инновационных кластеров в сфере АПК с выделением экономико-инновационных и организационно-институциональных групп факторов.

Ключевые слова: АПК, кластер, инновации, эффективность

Hotra V. Necessity and advantages of forming of innovation clusters in the agricultural sector

In our study we substantiate the necessity of forming of innovation clusters in the agricultural sector based on classification of factors of agricultural ecological system. On the ground of synthesis of results of contemporary theoretical, analytical and empirical research, we determined the main advantages of functioning of innovation clusters in the agricultural sector, distinguishing economical and innovation factors as well as organizational and institutional ones.

Key words: agricultural sector, cluster, innovation, effectiveness

Дата надходження до редакції: 12.04.2015

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л.І.

УДК330.322:061.5

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

М. В. Гронська, к.е.н., ст. викладач, Одеської державної академії будівництва та архітектури

Проаналізовано основні причини та чинники, що стримують надходження прямих інвестицій (вітчизняних та іноземних) в економіку України, її регіонів, галузей та підприємств. Найбільш інвестиційно привабливими виявляються фінансова діяльність і промисловість, на частку яких приходить третина усіх залучених іноземних інвестицій. Методики оцінки інвестиційної привабливості є досить складними, що потребує залучення відповідних кваліфікованих експертів.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційний імідж, інвестиції, підприємство, об'єкт інвестування

Постановка проблеми. Світова фінансова криза негативно позначилася на інвестиційній привабливості більшості галузей економіки та підприємств зокрема. В умовах нестабільності та невизначеності умов господарювання підприємства різних сфер змушені функціонувати не ефективно, а й часто збитково, тобто понесені витрати не задовольняють навіть вимогам простого відтворення. За такої ситуації вони стають легкою мішенню вітчизняних й іноземних корпорацій та підприємств з іноземними інвестиціями. При чому ринкова вартість таких об'єктів інвестування порядку нижча за загальну вартість їх активів.

Важливою умовою визначення об'єкта інвестування виступає й конкурентоспроможність підприємства на ринку відповідного виду продукції. Чим міцніші позиції підприємства, тим вище буде його ринкова вартість. У той же самий час, вартість активів об'єкта інвестування може коли-

ватися, в залежності від політичного становища в країні, нормативно-правового поля, екологічних, економічних факторів, податкового навантаження. Зазначені питання є досить вагомими при визначенні рішення про інвестиційну привабливість підприємств різної галузевої належності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання інвестиційної привабливості країни, її регіонів, галузей та підприємств порушуються в працях вітчизняних науковців: О.І. Амоши, І.О. Бланка, Б.В. Буркинського, А.П. Гайдуцького, В.М. Геєця, В.М. Гриньової, В.І. Захарченка, Л.О. Мармуть, О.В. Носової; іноземних: Г.А.Епштейна, К.Е. Мейера та інших. В працях зазначених авторів розкриваються підняті питання, але в умовах турбулентного середовища потребують додаткового дослідження.

Метою статті є визначення проблемних питань, стримуючих надходження інвестицій веко-

номіку підприємств.

Результати досліджень. За своїм ресурсним потенціалом Україна займає одне з вагомих місць у Європі й світі. Але ефективність використання наявних ресурсів є низькою, що негативно позначається на кінцевих результатах господарювання підприємств.

Падіння інвестицій спричиняє додаткове падіння виробництва, а це, у свою чергу, веде до скорочення інвестиційних ресурсів держави, та власних джерел інвестування у суб'єктів господарювання. Якщо ж урахувати факт запізнення між термінами вкладання капітальних ресурсів та їх віддачі, то можна сподіватися, що, навіть зупи-

нивши падіння виробництва, неможливо досить швидко відновити інвестиційний процес [1, с. 7].

В.П. Савчук визначає інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів інвестування, яке планується здійснити в майбутньому, з позиції ефективності розвитку виробництва, обсягів та перспективи збуту продукції, ефективності використання активів, їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості [2, с. 26].

Як показує досвід найбільший вплив на інвестиційну привабливість об'єкта інвестування здійснює інвестиційний імідж країни, потім регіону та галузі.

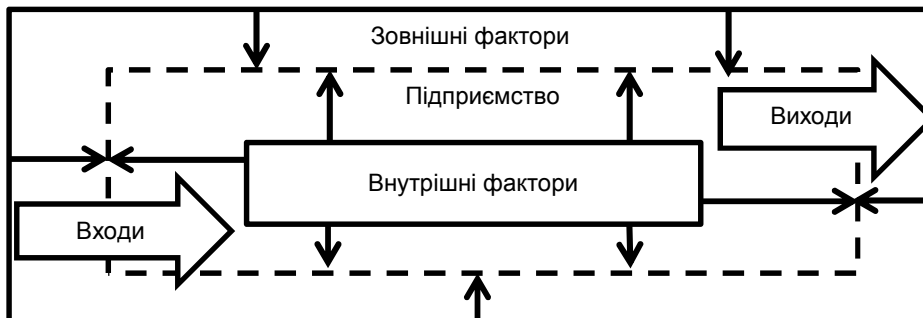

Рис. 1. Підприємство як відкрита система

Інвестиційна привабливість об'єкта інвестування формується під впливом певних умов і факторів внутрішнього та зовнішнього характеру [3]. З даного рисунку 1 видно, що підприємство виступає відкритою системою, тобто має певні входи і виходи, що пов'язує його з навколишнім середовищем. Таким чином, урахування внутрішніх умов та зовнішнього оточення перетворює підприємство на гнучку виробничу систему здатну пристосовуватися до турбулентного середовища.

З позицій суб'єктів інвестування, як зазначає Н. Сиволапенко, важливе значення має, насамперед, експертна оцінка поточного стану та потенційного об'єкта інвестування. Проведення експертних оцінок інвестиційної привабливості на виявлення існуючих закономірностей, урахування яких може бути використане для підготовки рекомендацій і поліпшення інвестиційного клімату [4, с. 84]. В процесі проведення експертних оцінок використовуються наступні дані: галузь в якій функціонує підприємство, місцерозташування (має вирішальне значення), відносини з владою, власники підприємства, виробничий потенціал, фінансовий стан, менеджмент підприємства, стратегічний план розвитку підприємства тощо.

З метою залучення інвестицій в економіку України ще у 1998 р. була розроблена Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Для визначення інвестиційної привабливості підприємств через зазначену інтегральну оцінку прийняті показники, які задовольняють вимоги міжнародного меморандуму IASC (International Accounting Standards

Commitec) [5].

Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників. Це спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції, а інколи є єдино можливим варіантом її проведення і надання об'єктивних остаточних висновків. Фінансова оцінка підприємств передбачає розрахунок понад 40 відповідних показників за різними напрямками господарської діяльності підприємства. Отримані внаслідок такої оцінки великі масиви значень показників фактично не дають змогу зробити остаточний висновок, тому що:

по-перше, кожний показник, крім його значення у цифровому вираженні, має ще й значення вагомості, яке у традиційній формі подання матеріалу відсутнє;

по-друге, для визначення співвідношення вагомості різних показників інвестору потрібно ці співвідношення зафіксувати і здійснити відповідні розрахунки;

по-третє, визначення вагомості показника в цілому є досить складною і конче відповідальною процедурою у системі оцінки, тому для її виконання залучаються спеціально підготовлені експерти.

А.І. Бутенко і О.С. Павлова у свої дослідженнях приходять до висновку, що на рівні підприємства інвестиційна привабливість виступає у вигляді максимізації можливого отримання прибутку від вкладання коштів та мінімізації ризику. Під час прийняття рішення про вкладання коштів у конкретний проект або напрямок діяльності підп-

риємства, оцінюють фінансово-майновий стан підприємства, техніко-економічні показники діяльності, приналежність до певної стадії життєвого циклу підприємства [6, с. 66].

Згідно з О.О. Євтушевською та Л.Ю. Войтенко існують такі причини недостатньої інвестиційної привабливості, а саме: 1) нестабільна політична ситуація, яка призводить до гальмування розвитку інвестиційної діяльності; 2) недосконала база оподаткування, яка відлякує інвесторів; 3) відсутність сучасного інформаційного забезпечення; 4) недостатньо розвинений страховий та фондовий ринки; 5) незахищеність прав інвесторів та скорочення для них пільг; 6) недостатня та зрідка неточна інформація про емітентів та учасників ринку цінних паперів; 7) збільшення обсягу монопольного ринку, зростання рівня інфляції; 8) відсутність інфраструктури, недостатня розвиненість банківського сектору; 9) присутність тіньового сектору в економіці; 10) досить високі інвестиційні ризики та низька норма рентабельності більшості підприємств [7].

Усі чинники економічного середовища, що визначають рівень інвестиційної привабливості підприємств, можна поділити на негативні та позитивні.

Серед негативних чинників економічного середовища можна виділити: зниження обсягів виробництва, скорочення темпів зростання ВВП, зростання рівня інфляції, збільшення державного боргу, зниження платоспроможності основних суб'єктів господарської діяльності, відтік депозитних коштів із банківської системи, зменшення платоспроможного попиту населення тощо.

Визначальними показниками, що характеризуватимуть позитивні ознаки інвестиційної привабливості підприємств, можуть стати: стан матеріально-технічної бази та її відповідність рівню науково-технічного прогресу, виробничий та експортний потенціал підприємства, стабільність ринку продукції, яка випускається, фінансова стабільність підприємства, окупність інвестицій та рентабельність підприємства [8, с. 439, 440].

Узагальнюючи розглянуте вище та підходи різних авторів ми побудували чотирьох рівневу систему інвестиційної привабливості (рис. 2). При чому на підприємство як об'єкт інвестування впливають усі попередні рівні, тобто інвестиційна привабливість країни, регіону, галузі. Тому остаточне рішення щодо інвестування приймається з урахуванням усіх індикаторів, які можуть видозмінюватися, залежно від мети експертизи.

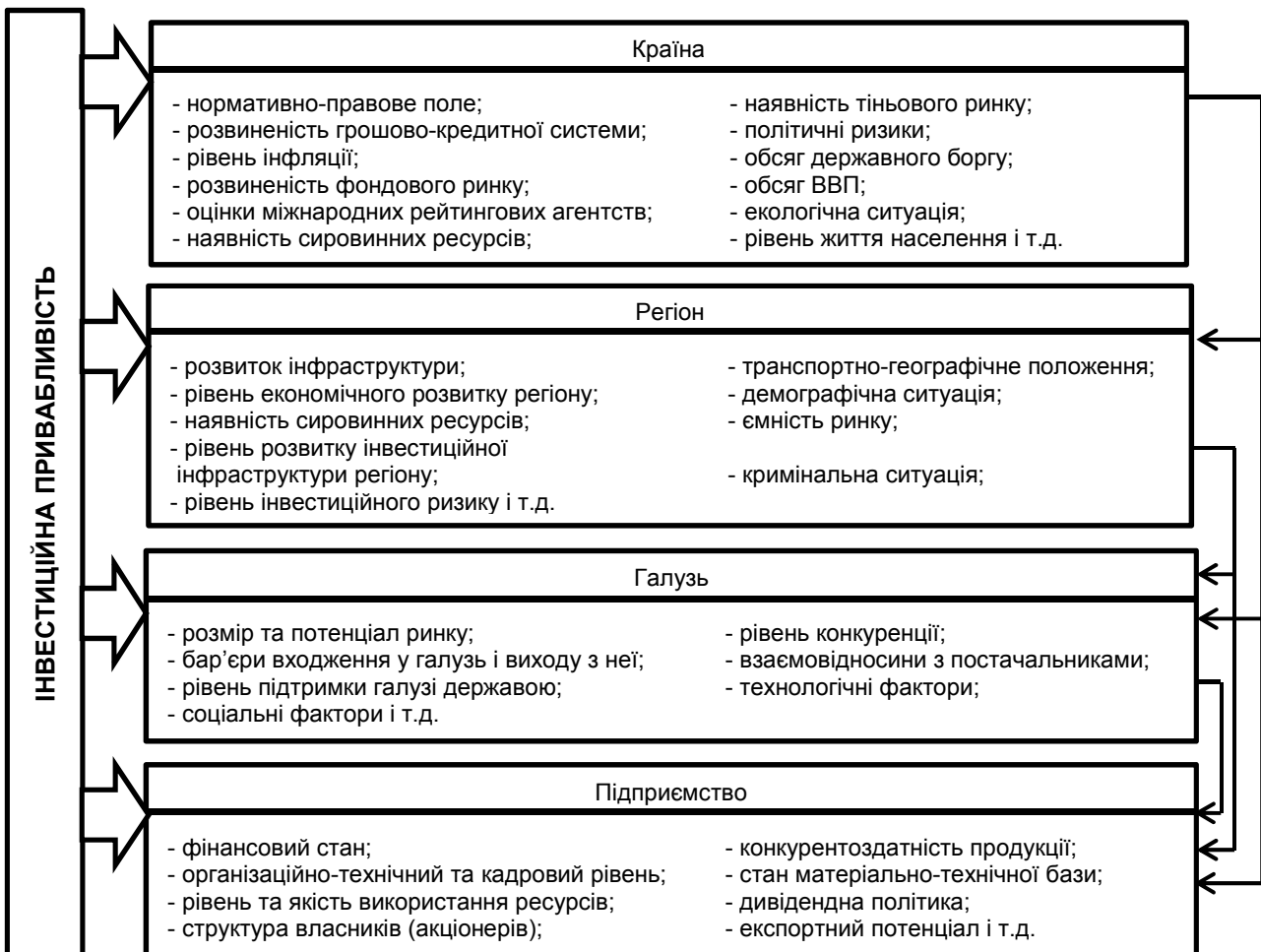

Рис. 2. Рівні інвестиційної привабливості

Важливість питання щодо залучення прямих інвестицій в економіку України продиктована

стрімким нарощуванням негативних тенденцій в інвестиційному секторі країни (відсутність мотивацій до інвестування, недостатнє нагромадження ресурсів практично усіма основними групами інвесторів, їх відокремленість від сучасних потреб економіки, широкі масштаби відтоку капіталу за кордон тощо). Неприятливий інвестиційний клімат (нестабільна економічна ситуація в країні, уповільнення економічних реформ, високий рівень оподаткування підприємств, зростання злочинів в економічній сфері, низький рівень розвит-

ку інфраструктури, нестабільність законодавства, корупція, низька купівельна спроможність населення, високий рівень ризику) є основою перешкодою у залученні значних інвестицій [9, с. 159-160].

Зазначені негативні тенденції стримують інвесторів вкладати фінансові ресурси у розвиток економіки країни. Деякі спеціалісти також зазначають про можливість девальвації гривні, що може ще більше погіршити інвестиційний імідж нашої країни.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в Україну за видами економічної діяльності

Вид економічної діяльності	2009 рік		2010 рік		2011 рік		2012 рік	
	млн дол	%	млн дол	%	млн дол	%	млн дол	%
Усього	35616,4	100	40053,0	100	44708,0	100	50333,9	100
Сільське господарство	813,3	2,3	793,0	2,0	833,7	1,9	692,0	1,4
Промисловість	12469,7	35,0	13276,4	33,1	14042,6	31,4	15029,9	28,9
Будівництво	1936,6	5,4	2206,0	5,5	2339,2	5,2	813,8	1,6
Торгівля	3708,5	10,4	4316,6	10,8	4764,5	10,7	5405,7	10,7
Діяльність транспорту та зв'язку	1567,6	4,4	1626,5	4,1	1711,2	3,8	2731,9	5,4
Фінансова діяльність	10496,1	29,5	12431,0	31,0	15059,5	33,7	16184,5	32,2

Джерело: побудовано за даними Державного комітету статистики України [10]

Незважаючи на позитивну динаміку (табл. 1), абсолютний розмір прямих іноземних інвестицій не відповідає можливостям і потребам України. Найбільшою за обсягами залучення інвестиційних ресурсів є фінансова діяльність і галузь промисловості, на які у 2011 р. приходиться 61,1% усіх прямих інвестицій. Що стосується інвестування в сільське господарство, то не зважаючи на позитивну динаміку росту інвестицій протягом останніх років, їх частка у загальному обсязі зменшується і залишається дуже низькою. Іноземні інвестори ще погано знають ринок капіталу України, а крім того, їх відвертають такі реалії нашого життя, як недосконалість законодавства і часті зміни законів та постанов у галузях економіки та у сфері інвестиційної діяльності, існування тіньового сектора в економіці, корупованість частини чиновництва.

Висновки. Проведені дослідження дають змогу зробити наступні висновки.

1. Україна, з точки інвестиційної привабливості, є найкращим регіоном серед країн СНД, має великі залежи різних мінерально-сировинних ресурсів.

2. Географічне розташування й транспортне сполучення регіонів України виступає одним з основних джерел залучення інвестицій.

3. Серед галузей економіки, найбільш привабливими виступають фінансова діяльність і промисловість, які займають майже третину усіх прямих інвестицій.

4. Використання методик інвестиційної привабливості підприємств є складним системним процесом, який об'єднує понад 40 показників, що фактично стає неможливим без залучення відповідних експертів.

5. Причинами, що стримують зростання прямих інвестицій, є високий ступінь ризику, політична нестабільність, корумпованість чиновників, високий рівень податків, нерозвиненість інфраструктури тощо.

В перспективі доцільно змінити саму філософію інвестування як інструменту зростання економіки. Усунувши більшість інвестиційно не привабливих умов, особливо на рівні держави, вітчизняні підприємства зможуть отримати доступ до зовнішніх джерел фінансування на рівних правах з іншими учасниками ринку капіталів.

Список використаної літератури:

1. Ніценко В.С. Інвестиційна привабливість та оптимізація контейнерних перевезень: [Монографія] / В.С. Ніценко, В.В. Попович, Я.В. Сухій, А.Я. Рябенко, О.М. Галицький. – Одеса: Пальміра, 2009. – 178 с.
2. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов: учеб. пособие / В.П. Савчук, С.И. Прилипко, Е.Г. Величко. – К.: Абсолют-В, Эльга, 1999. – 304 с.
3. Інвестування: Підручник / Т.І. Лепейко, О.П. Коюда, В.О. Коюда, В.М. Гриньова; за ред. проф. Гриньової В.М. – К.: Знання, 2008. – 452 с.
4. Сиволапенко Н. Інвестиційна привабливість України / Н. Сиволапенко // Економіст. – 2002. – № 6. – С. 84-85.
5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ, Методика Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.

6. Бутенко А.І. Інвестиційна привабливість підприємницького середовища як джерело ринкової трансформації економіки / А.І. Бутенко, О.С. Павлова // Прометей. – 2010. – № 3 (33). – С. 63-68.
7. Євтушевська О.О. Проблеми залучення інвестицій на вітчизняні підприємства / О.О. Євтушевська, Л.Ю. Войтенко // Економіка харчової промисловості. – 2010. – № 2. – С. 13-17.
8. Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку: [Колективна монографія] / За заг. ред. Г.Є. Жуйкова, Я.В. Сухій, В.С. Ніценка. – Книга 2. – Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2012. – 656 с.
9. Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку: [Колективна монографія] / За заг. ред. Г.Є. Жуйкова, В.С. Ніценка. – Книга 3. – Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2013. – 577 с.
10. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Гронская М.В. Инвестиционная привлекательность предприятий.

Проанализированы основные причины и факторы, сдерживающие приток прямых инвестиций (отечественных и иностранных) в экономику Украины, ее регионов, отраслей и предприятий. Наиболее инвестиционно привлекательными являются финансовая деятельность и промышленность, на долю которых приходится треть всех привлеченных иностранных инвестиций. Методики оценки инвестиционной привлекательности достаточно сложные, что требует привлечения соответствующих квалифицированных экспертов.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиционный имидж, инвестиции, предприятие, объект инвестирования

Gronska M. Investment attractiveness of enterprises.

Analyzed the underlying causes and factors hindering the flow of direct investment (domestic and foreign) in the Ukrainian economy, its regions, industries and enterprises. The most attractive are financial activities and industry, which accounts for one third of all foreign investments. Methodology for assessing the investment attractiveness sophisticated enough that requires the involvement of suitably qualified experts.

Keywords: Investment attractiveness, Investment image, Investments, Enterprise, an object of investing

Дата надходження до редакції:
Резензент:

УДК 336.02

**ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Л. М. Коваль, к.е.н., доцент, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний університет

Здійснено оцінку стану матеріально-технічної бази аграрного сектора економіки України. Визначено джерела та можливості фінансового забезпечення відтворення основних засобів і участь у цьому процесі держави. Встановлено фактори, що впливають на обсяг інвестиційних надходжень в галузь й окреслено перспективні напрями підвищення інвестиційної активності в умовах нестабільної економіки України.

Ключові слова: аграрний сектор, техніко-технологічна база виробництва, інвестиції, джерела інвестицій, фактори інвестиційного середовища, державне управління.

Постановка проблеми. Аграрна сфера є стратегічною складовою національної економіки. Потужний ресурсний потенціал галузі дозволяє Україні займати лідируючі позиції на світових ринках, що особливо актуально за умов загострення глобальної продовольчої кризи. Проте Україна не використовує своїх можливостей і по багатьох позиціях продовольчих товарних груп перетворюється на імпортозалежну державу. Продукція вітчизняного виробника втратила свою конкурентоздатність на світовому ринку і поступово втрачає позиції на внутрішньому сегменті.

Світовий досвід довів, що стійке економічне зростання за умов глобальної конкуренції можливо забезпечити лише на інноваційній основі, шляхом застосування ресурсощадних засобів виробництва та прогресивної технології. Однак сьогодні в сільському господарстві України зосереджено

менше 2% основних засобів, а їх частка постійно знижується. Рівень забезпеченості галузі технікою для проведення польових робіт становить 48-66%, 80% якої – застаріла і потребує негайної заміни. Через технічні негаразди близько 25% техніки не використовується. Розв'язання зазначених проблем має стати пріоритетним завданням держави в аграрній сфері. Виняткове значення для розширення аграрного виробництва набуває проблема інвестиційного забезпечення сільського господарства з усіх можливих джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Завдяки своїй актуальності, питання залучення та використання інвестицій в аграрній сфері перебувають у центрі уваги багатьох українських практиків і науковців. Теоретичні та практичні його аспекти розкрито у працях П. Гайдуцького, В. Гейця, М. Дем'яненка, В. Завгороднього, П. Саблука, В. Юр-Вісник Сумського національного аграрного університету